

Kalimpong

- omstridd oas på gränsen till Tibet

AV KATRIN GOLDSTEIN-KYAGA * FOTO: WATANA

Kalimpong är ett gammalt spionnäste och handelscentrum mitt emellan Bhutan och Sikkim inte långt från Tibets gräns. Det är historiskt, kulturellt och politiskt intressant med en vacker natur och hittills relativt lite exploaterat av turister.

KALIMPONG VAR LÄNGE ett centrum för handel och spioneri mellan Indien, Tibet och Kina. Det var hit den trettonde Dalai Lama flydde undan kineserna i början av 1900-talet, och härifrån styrde den nuvarande Dalai Lamas bror guerillakampen på 1950- och 60-talet, när Kina hade tagit över Tibet. Här gick förr den gamla handelsvägen från Lhasa genom Chumbidalen och vidare till Kalkutta under Ostindiska kompaniets tid, och det var den vägen de flesta av flyktingarna följde när Kina invaderade centrala Tibet 1949-50. Idag kämpar anhängarna till Ghorkaland för att Kalimpong och det närliggande Darjeeling ska bli en egen delstat, skild från Västbengalen, som det nu tillhör.

Kalimpong ligger inklämt mellan Nepal, Sikkim och Bhutan på en höjd av 1200 meter vid Himalayas östra fot. Härifrån ser man det majestätiska Kanchenjunga resa sig upp till 8586 meters höjd. Till skillnad från Darjeeling som ofta är dimmigt, kallt och ruggigt har Kalimpong ett fint klimat, soligt och klart, men inte för varmt. Det odlas små runda, söta bananer, ingefära,

kanel, och inte mindre än sju slags rhododendron täcker bergssidorna. Kalimpong lever bland annat på export av blommor och det finns minst trehundra olika sorters orkidéer och en mängd gladiolis och solrosor som växer vilt. När man kör vägen upp till Kalimpong efter att ha korsat Teesta-flodens bruna forsar springer flockar av apor över vägen, man ser påfåglar, och det lär också finnas björn, leopard och röd panda, även om de knappast visar sig på vägen under dagtid.

DET ÄR OKLART varifrån namnet Kalimpong kommer. Tibetanerna hävdar att det betyder "kungarnas land", vilket är den vanligaste uppfattningen. Närmare bestämt bygger det på det *kalon* (minister) och *pong* (palissad). Det i sin tur är antagligen en översättning av lepcha, lokalinvanarnas språk, som betyder "bergsryggarna där vi spelar". Det var i Kalimpong traktens stammar samlades för olika sportevenemang.

Kalimpongs ursprungliga invånare var lepcha eller rong, som de själva kallar sig. De utgör urinnevanarna i Sikkim och talar

ett tibeto-burmanskt språk. Idag befolkas Kalimpong av drygt 45000 personer av en mängd olika folkslag. Majoriteten är inflyttade nepaleser, som kommit dit för att söka jobb, inklusive newarer (tibeto-bumanska urinvandare i Kathmandu-dalen), bhutia (sikkimeser och nepaleser av tibetansk härstamning), sherpa (nepaleser av tibetansk ursprung) och en mängd andra folkgrupper. Kalimpong ligger inte långt från Bhutans gräns och det bor också en grupp bhutaneser i Kalimpong. Det finns även anglo-indier, biharis (indier) och kineser. Inte minst lever en stor grupp tibetaner här, varav de flesta är flyktingar, och deras barn.

När man tittar ut över Kalimpong kan man se både kyrkor, en moské, hinduiska templer och tibetanska kloster. Muslimerna i Kalimpong består huvudsakligen av tibetanska muslimer. Alla dessa religioner utövas fredligt sida vid sida.

DE OROLIGHETER som plågat både Kalimpong och Darjeeling sedan 1980-talet är politisk-etniska, inte religiösa. De grundar sig i öns-

kemål om en egen delstat inom Indien – Ghorkaland – skild från Västbengalen. Önskemålet verkar inte orimligt. Befolkningen i området skiljer sig från resten av Västbengalen kulturellt och etniskt, och historiskt sett tillhör det Himalayaområdet, inte Bengalen. Men efter år av stridigheter, avstängd elektricitet, brist på vatten och mat, skottlossning och utegångsförbud är många invånare hjärtligt trötta på bråket.

När jag och min man var där för några år sedan hade det kommit direktiv om att alla skulle klä sig traditionellt för att visa att Kalimpong inte är bengaliskt. De tibetanska ungdomarna måste ha *chuba* och *ong-chuk* (tibetansk klänning/rock och blus) när de gick ut, men så fort de hade en chans bytte de om till jeans och T-shirt. Också nummerplåtarna på bilarna måste ständigt bytas ut. När vi tog bil från Kalimpong ner till Siliguri för att ta flyget stannade chauffören plötsligt, hoppade ut och skruvade av nummerplåtarna. Sedan försvann han ut i terrängen en stund och återkom med en ny nummerplåt som han gömt i en buske.

– Jag är så trött på det här eviga skruvandet med nummerplåtar. Varje gång jag åker ner till Siliguri måste jag byta nummerskyltar, suckade han. När jag kör upp måste jag skruva på de gamla igen.

– Varför då? frågade vi.
– Om jag har Kalimpong-skyltarna nere på slätten blir jag uppklädd av bengalerna, och har jag de bengaliska skyltarna i Kalimpong riskerar jag att få bilen förstörd av ligister.

– Kan du inte bara lägga skyltarna i bilen? undrade vi.
– Nej, det går inte. Förut brukade jag gömma dem under mattan i baksätet, men en gång hittade några bengaler nummer-

plåten och gav mig stryk, så nu vågar jag inte längre göra det.

Det var nära att vi hade missat flyget den gången, för läget var oroligt och ingen vågade köra oss till Siliguri och Bagdogra, där flygplatsen ligger. Till slut lyckades vi hitta en chaufför som var beredd att köra om sonen i huset, där vi bodde, följde med ner och tillbaka.

Tibetanerna försöker hålla sig neutrala i striden mellan nepaleser och bengaler och

ibland har de räddats från att bli skjutna av sin sungdu, den röda snodd man bär om halsen, som man får vid en audiens med en tibetansk, buddhistisk lama.

SOM JAG REDAN har nämnt består befolkningen huvudsakligen av folkslag som talar tibeto-burmanska språk, och många av dem härstammar från Tibet. Ursprungligen var Kalimpong-området glesst befolkat av lepcha och bhutia och dominerades av Sikkim, ett kungadöme med tibetansk kultur. 1706 erövrade Bhutan Kalimpong-området, men hundra år sedan invaderade ghurkas från Nepal. I samband med Anglo-bhutanska kriget 1864 tog Storbritannien över området och vid Indiens självständighet 1947 blev det en del av Västbengalen.

Under britterna blomstrade handeln. Kalimpong blev en viktig handelsknutpunkt för handeln med skinn, ull och spannmål. Genom att Kalimpong låg nära Nathu la och Jelep la-passen knöts vägen över Tibet via Kalimpong och Indien till Sidenvägen. När sedan britterna byggde en väg för biltrafik exploderade handeln och många handelsmän i Kalimpong blev rika över en natt. Även handeln med Bhutan blomstrade och britterna gav en tomt till den kända bhutanesiska Dorji-familjen, där de byggde Bhutan House. Där bodde den trettonde Dalai Lama i tre månader, när han flydde undan kinesiska trupper till Indien 1910.

Skotska missionärer grundade skolor både i Darjeeling och Kalimpong och många av de inflytesrika tibetanska familjerna skickade dit sina barn för att utbilda sig. Dessa utbildade tibetaner spelade senare en viktig roll när tibetanerna med indisk hjälp snabbt kunde bygga upp ett tibetanskt skolsystem för flyktingarna som anlände 1959 efter Lhasa-upproret mot de invaderande kinesiska trupperna.

På grund av sitt centrala läge mellan Indien, Tibet och Kina blev Kalimpong ett centrum där brittiska, indiska, tibetanska, burmesiska och kinesiska spioner opererade. Även några buddhistiska lärde och munkar var inblandade i verksamheten. Här publicerades en av de första tibetanska tidningarna, Melong (Spegel), av den kristne tibetanen Gergan Tharchin. Den spred

inte någon kristen mission utan var framför allt ett verktyg för tibetanska självständighets- och reformsträvanden. Tidningsredaktionen blev en mötesplats för tibetanska aktivister och hade ett stort inflytande även om få personer var inblandade. Tharchin själv var en man som engagerade sig för sina landsmän och hjälpte många flyktingar, han såg till att barnen kom i skola och han hjälpte sjuka. Han översatte också bibeln till tibetanska och gav ut en ordbok.

Dagens Dalai Lama passerade Kalimpong 1956, när han deltog i firandet av 2500-årsjubileum av Buddhas födelse. Han träffade sina bröder och högt uppsatta tibetaner som redan gått i exil, men även en av Kinas viktigaste samarbetsmän, Ngapoi Ngawang Jigme, och alla försökte övertala Dalai Lama att stanna i Indien alternativt återvända till Tibet. I bakgrunden väntade en grupp tibetanska guerillamän, som senare utbildades med hjälp av CIA under ledning av Dalai Lamas bror Gyalo Thondup. Som bekant bestämde sig Dalai Lama för att återvända till Tibet men tvingades sedan fly 1959.

Dalai Lamas bror Gyalo Thondup bosatte sig så småningom i Kalimpong och vid

över 80 års ålder driver han en ekologisk nudelfabrik, samtidigt som han är aktiv i förhandlingarna mellan Kina och Tibet.

Andra kända tibetaner som bott i Kalimpong är historikern Shakabpa. I egenskap av minister i regeringen i det självständiga Tibet sände han ett telegram till FN från Kalimpong och bad om hjälp när Kina invaderade Tibet, men till ingen nytta. Bland annat i Kalimpong skrev han sitt kända verk om Tibets historia.

Den livliga handeln avstannade i princip helt när Kina ockuperade Tibet och många blev fattiga.

Res till Kalimpong!

Kalimpong är väl värt ett besök. Om du besöker Darjeeling och kanske Sikkim är det inte långt till Kalimpong. Det förvånar mig att så få turister hittar till Kalimpong, eftersom det är så vackert och inte alls så kommersialiserat som Darjeeling. Anledningen är förmodligen att det tidigare var ett så kallat "restricted area" nära Tibets gräns, och oroligheterna där har väl spelat en negativ roll. Kalimpong ligger bara 47 kilometer från Darjeeling och det tar drygt en timme att åka dit med bil. Visserligen är

”Under britterna blomstrade handeln. Kalimpong blev en viktig handelsknutpunkt för handeln med skinn, ull och spannmål.”

det lite krångligt att ta sig dit, så det bästa är att åka dit i delad jeep. Man kan också flyga till Bagdogra och åka buss eller taxi till Kalimpong.

Det finns två tibetanska och ett bhutanesiskt kloster i Kalimpong och dess omgivningar. Tharpa Choling-klostret är ett gelukpa-kloster, byggt 1937, och ligger på toppen av Tirpai-berget i Kalimpong. Tidigare dyrkade munkarna i klostret den kontroversiella beskyddargudomen Shugden, och förhållandet till Dalai Lama och exilregeringen var spänt. På senare år har man slutat dyrka Shugden, och 2010 besökte Dalai Lama klostret för en tvådagars undervisning som samlade över 4000 personer. Även om det är lite jobbigt är det värt att promenera uppför berget till klostret. Utsikten i Kalimpong är underbar och klostret är mycket intressant.

Zong Dhog Palri Fo Brang-klostret ligger några kilometer utanför Kalimpong på Durpin-berget. Klostret invigdes 1976 av Dalai Lama och har en mängd viktiga buddhistiska skrifter som räddades ut ur Tibet vid Kinas invasion. Det finns också vackra väggmålningar och statyer. Klostret ligger på 1372 meters höjd och har en fan-

tastisk utsikt mot Kanchenjunga-kedjan.

Thongsa Gompa, det bhutanesiska klostret, ligger mitt i Kalimpong. Det byggdes 1692 och är det äldsta buddhistiska klostret i Kalimpong-området. Det förstördes av Ghurkas när de invaderade, men har sedan dess byggts upp igen.

Det mesta är billigare i Kalimpong än i Darjeeling. Man kan köpa vackra tyger och bhutanesiskt, tibetanskt och sikkimesiskt konsthantverk.

Var ska man bo i Kalimpong?

Var man ska bo i Kalimpong beror förstås på reskassan, och det finns några ärevördiga men kanske något bedagade hotell med fantastisk utsikt och atmosfär.

Himalayan Hotel är romantiskt och ligger vackert med en underbar trädgård och fantastisk utsikt. Det var ursprungligen den gamle brittiske handelsagenten Macdonalds hem, och huset tillhör fortfarande hans familj. Macdonald själv var en anglo-sikkimes som följde Younghusband-expeditionen till Tibet 1904 som tolk. Han hjälpte den trettonde Dalai Lama att fly till Indien. Det var på Himalayan Hotel som han skrev *Twenty Years in Tibet*.

Andra författare som har bott på Himalayan Hotel är Alexandra David-Neel, Charles Bell, Richen Dolma Taring (Daughter of Tibet) och Heinrich Harrer. Bergsbestigarna Hillary och Sherpa Tenzing bodde också där.

Ett annat gammalt fint hotell är Silver Oaks, som byggdes 1930 av den kände arkitekten Deshraj, som också konstruerade Teesta-bron. Det har en vacker trädgård med rododendron, magnolia och orkideer och vid fint väder utsikt mot Kanchenjunga. Förr levde koloniala britter ett behagligt liv där och idag brukar de kungliga sikkimesiska och bhutanesiska familjerna och afghanistanska prinsessor bo där.

Själv är jag mest förtjust i det mysiga och prissvärda pensionatet Deki Lodge, som ligger mitt emellan Tharpa Choling-klostret och det bhutanesiska klostret. Det ligger inte långt från centrum, men ändå lite avsides. Det har en fin trädgård och en härlig terrass, där man kan sitta och titta ut över Kalimpong och dricka kaffe eller te. Ägarna är en trevlig tibetansk familj.

Så som jag redan skrivit, res till Kalimpong, men innan du åker, hör dig för om den politiska situationen. ★